

Posudek na bakalářskou práci 20 let výzkumu sociální stratifikace v ČR

Předložená bakalářská práce se zabývá otázkou, kdo se v české sociologii zabýval v posledních 20 letech stratifikačními výzkumy. Jedná se o potenciálně nosné téma, škoda proto je, že se autor opravdu soustředil spíše na to, kdo, než na otázku, čím a proč.

Text je v podstatě výčtem náhodně vybraných textů o sociální stratifikaci a stručným strnutím jejich obsahů bez větší snahy o kritickou reflexi. Jasně není ani to, jakým způsobem byly jednotlivé studie vybírány. Připadá mi opravdu překvapivé, že se v textu o českém výzkumu sociální stratifikace objevuje jméno Martina Kreidla až na straně 44 v souvislosti s recenzí knihy (druhá zmínka o autorovi se objevuje o 2 strany později, tentokrát jen mimochodem v závorce). I když autor deklaruje, že se jedná o obsahovou analýzu textů, jde spíše o nesystematický popis rozdílných zjištění z různých výzkumů. Bakalářská práce tak působí dojmem spíše náhodného chrlení faktů bez jakéhokoliv zasazení do kontextu.

Jen málo se reflektuje zásadní propast mezi teoretickým a empirickým přístupem v českém výzkumu sociální stratifikace i zásadně odlišné výsledky, které oba pohledy přinášejí. Zajímavé by bylo např. konfrontovat Kellerův kritický pohled na sociální nerovnosti s empirickými analýzami příjmů, které naznačují, že v první polovině 90. let došlo k prudkému nárůstu příjmových nerovností, ale od té doby jsou rozdíly víceméně stabilní.

Autor – oprávněně – zdůrazňuje zásadní význam osobnosti Pavla Machonina, text však občas působí dojmem, že celý výzkum sociální stratifikace je jen replikací či znovuobjevením jeho výzkumu ze 60. let. Zcela se tak opomíjí skutečnost, že se v 90. letech v českém výzkumu sociální stratifikace ustavily dvě konkurenční skupiny (jedna kolem P. Machonina a druhá kolem P. Matějů, jehož výzkumy jsou mnohem silněji ovlivněny americkou tradicí).

Celý text je psán v novinářském stylu („po vydání... byl dlouhých 20 let nepřítelem komunistického režimu“, „pohutý osud knihy“) a působí někdy až lehce naivním dojmem se snahou o heroizaci statečných sociologů. Například se dočteme, že šetření Pavla Machonina z roku 1967 „bylo zcela očištěno od ideových vlivů“ (s. 15) nebo že kniha Václava Průchy „poskytuje objektivní obraz o české společnosti, neboť byla vydána až dvě desetiletí po sametové revoluci“ (str. 16). Opravdu autor věří tomu, že je možné uskutečnit objektivní výzkum očištění od ideových vlivů? Studium sociologie ho mohlo přesvědčit, že naše vnímání skutečnosti je výběrové a ovlivněné sociálním kontextem (a platí to i sociologůch).

Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji jako dobrou.

V Praze 6.6.2012

Dana Hamplová